

PUBLIKATIES

daarvoor is evenwel een overheidsbeleid dat „voorwaarden-scheppend, stimulerend en vooral consumentgericht” is. Reglementering en subsidiëring lossen dus eigenlijk weinig op.

De bijdrage van Heirman gaat dieper in op de specifieke kenmerken van cultuurproducten-marketing. Hij stelt vast dat de noodzaak ervan niet meer wordt betwist, maar dat binnen deze sector de overtuiging en vooral de technische kennis om ze in de praktijk toe te passen in België nog heel miniem zijn.

P. Berger heeft bij de opkomst van de marketing en van het „profijtbeginsel” in de non-profit sector een aantal kritische bedenkingen. „Kunstbeleid wordt gerechtvaardigd noch uitsluitend door de vraag, noch uitsluitend door de potentiële behoeften van de consument”. Kunst is autonoom en moet dus in stand worden gehouden en verspreid om zijn intrinsieke betekenis. Marketing binnen het kunstbeleid is echter nodig, niet als instrument om het aanbod van de kunst te bepalen, maar om de kunst onder het publiek te brengen.

Wiebenga en Voster gaan aan de hand van een concreet voorbeeld (het educatieve boek) na welke bijdrage het boekenvak zélf kan leveren m.b.t. de sociale marketing van het boek, en sommen een aantal doelstellingen op voor collectieve boekpromotie.

Dr. Reumer heeft het over de bijdrage van de bibliotheeksector, enerzijds m.b.t. de beschikbaarheid van het boek, anderzijds m.b.t. het promoten van het boekgebruik.

Evenals het eerste deel van het boek sluit dit tweede deel (over sociale marketing) af met het geven van de standpunten van verschillende sprekers.

Eric van den Heuvel / Antwerpen

A. GRYPDONCK (red.), *De boekenconsument in het Nederlandse taalgebied*, Standard Uitgeverij, 1984, 170 p.

Een benadering van het activisme

Dr. Maurits van Haegendoren heeft een indrukwekkende lijst

van meestal vulgariserende werken over de Vlaamse Beweging gepubliceerd. Het is niet zijn enige activiteit. Dat getuigt het in 1983 verschenen boek *Over volksopvoeding en staatsvorming*, een kloeke feestbundel met een veertigtal opstellen uit binnen- en buitenland, n.a.v. zijn tachtigste verjaardag.

En hij blijft actief als publicist, zowel met boeken als persartikelen. Zijn *Het Activisme op de kentering der tijden* is beslist de moeite waard om te lezen.

Op het eerste gezicht kan de vraag rijzen wat er nog te vertellen valt over het Activisme (1914-1918), na alles wat A.W. Willemsen, H.J. Elias, Lode Wils of Luc Schepens (in zijn *Koning Albert, Charles de Broqueville en de Vlaamse Beweging tijdens de Eerste Wereldoorlog*, 1982) over dit onderwerp schreven. En dan waren er nog de talrijke uitvoerige biografische artikelen in *Wetenschappelijke Tijdingen* (o.m. van L. Buning).

Van Haegendoren had een dubbele doelstelling: enerzijds zoals hij het noemt „een leesbaar inzicht” verschaffen en anderzijds het Activisme situëren in het kader van zijn tijd en niet erop reageren vanuit onze kennis van de Tweede Wereldoorlog. Hij is daar voortreffelijk in geslaagd.

Zoals Wils met een taaie vooringenomenheid (niettemin vaak revelerend) over het Activisme schreef (in zijn *Flamenpolitiek en Activisme*, 1974), zo behandelt Van Haegendoren zijn materie met een beheerst inlevingsvermogen. Dat houdt ook verband met een stuk persoonlijke ervaring van de auteur. Op pp. 106-107 getuigt hij: „Het Activisme heeft vooral de jongere generatie aangesproken. Auteur dezes, scholier op het Atheneum, herinnert zich hoe een vrij aanzienlijk aantal mede-scholieren activistische propagandavergaderingen bijwoonden achter de rug van hun ouders. Zij kwamen in de ban van een Borms en van de Sublieme Deserteurs zonder daarom lid te zijn van onze jongactivistische Guido Gezellekring. Na de

oorlog vlogen de jongste bestuursleden buiten; de oudsten vlogen binnen". De toen nog jonge Van Haegendoren (15 jaar oud) „vloog" inderdaad.

Ondanks het vulgariserend karakter mag men dit werk van Van Haegendoren niet een zekere originaliteit ontzeggen. Ik verwijs daarvoor naar het negentiende hoofdstuk *Toekijken op het Activisme*. De eerste subtitel is wel sprekend *Het is voorbij... en niets is voorbij*. De Eerste Wereldoorlog was de tijd van de kleine en verdrukte nationaliteiten. Het Activisme dient men niet te „veroordelen" maar te „beoordelen", althans wanneer men het Vlaams belang als uitgangspunt neemt, aldus de auteur, die meteen ook een antwoord geeft op Wils' al genoemd werk. In verband met de vraag wie aan de oorsprong lag van het Activisme, Vlamingen of de Duitse Flamenpolitiek, vindt hij „het al te spitsvondig het antwoord te zoeken in de chronologie van de eerste bezettingsweken" (p. 144). En verder heet het: „De meeste rivieren en stromen hebben meer dan één bron".

Hij geeft toe dat de Activisten op diverse punten géén staatslieden waren, echter wel op het punt van de hoop op een compromis-vrede, waarbij zij „een Vlaams voldongen feit op de conferentietafel" konden gooien „en de Vlaamse kwestie internationaliseren. Vernederlandsing van Gent en federalisme waren haalbare voldongen feiten geweest" (pp. 146-147). Verder wijst hij nog op de belangrijke nawerking van het Activisme (nl. de Bormsverkiezing van 1928) en stelt: „Van Cauwelaert heeft de tegenstrevers geen schrik aangejaagd. Dat heeft de Bormsverkiezing wel gedaan" (p. 149).

Er zit een schoonheidsvlekje op Van Haegendorens boek: de achteraan opgenomen „nomenclatuur van een honderdtal belangrijke activisten" had beter gestoffeerd kunnen uitvallen, alleen al met de al genoemde bijdragen in *Wetenschappelijke Tijdingen*.

Erik Vandewalle

MAURITS VAN HAEGENDOREN, *Het Activisme op de kentering der tijden*. Uitgeverij De Nederlanden, Antwerpen, 1984, 213 p.

Het gulzige leven van Piet Vermeylen

Onder de titel *Een gulzig leven*, die het boek goed samenvat, publiceert de tachtigjarige gewezen minister Piet Vermeylen een autobiografie, maar dan een echte, waarin ons geen enkele van de mandaten, erevoorzitterschappen, voorzitterschappen, onder-voorzitterschappen en lidmaatschappen van ontelbare internationale, nationale, officiële, officieuze of privé verenigingen, organisaties en instellingen die de auteur bekleedde, bespaard wordt, evenmin als de ellenlange opsommingen van de voordrachten, artikelen en boeken die hij geschreven heeft, naast een keuze uit de eerbetuigingen en onderscheidingen die hem te beurt gevallen zijn. De toon wordt aangegeven vanaf de eerste twee bladzijden, waar, bij wijze van kennismaking, de auteur in vierenzestig regels vijftig maal het persoonlijk voornaamwoord „ik" gebruikt en zevenentwintig maal het aanwijzend voornaamwoord „me, mij, mezelf". Hij rechtvaardigt dit overigens in zijn twee laatste bladzijden: „Ik zal geen verontschuldiging vragen voor het feit dat ik zoveel over mezelf heb gesproken - die gelegenheid werd mij geboden - en ook niet voor het gunstig portret van mezelf. Kan ik mezelf dan anders interpreteren?.."

Blijkbaar niet, maar dit zelfingenomen en geflatteerd zelfportret bevat toch heel wat boeiende aspecten, waarvan de meest opvallende ongetwijfeld zijn Vermeylens opvattingen over de parlementaire democratie. Herhaaldelijk waarschuwt hij voor de verwarring tussen de wetgevende en de uitvoerende macht (pp. 120, 125, 126), pleit voor de individuele verantwoordelijkheid van de ministers (p. 120), wijst op de grote snelheid waarmee het parlement, als het moet, belangrijke wetsontwerpen kan afhandelen (p. 175), zet zich af tegen het toekennen van volmachten aan de regering (pp. 95, 175).

Kortom hier wordt de lezer een weldoende les gegeven over de juiste werking van onze democratie.

En niet alleen over de democratie. Met enige verbazing verneemt men waarom deze militante vrijdenker zich afzet tegen de vrijmetselarij (pp. 71-72) en tegen de „tolerantie" die hij bestempelt als „een beleefde uitdrukking voor onverdraagzaamheid" (p. 132). Zijn voorkeur gaat naar de „altérité", het zich in de plaats kunnen stellen van andersdenkenden en naar een echt pluralisme: „Wat mijn politieke vrienden een pluralistische school noemen is eigenlijk boerenbedrog; het is een neutrale school zonder meer. Een school is niet pluralistisch omdat iedere opvatting vertegenwoordigd is en iedereen deelneemt aan een gemeenschappelijk onderwijs, waarin geen onderscheid van levensopvatting wordt gemaakt. Pluralisme betekent dat men de keuze heeft tussen verschillende levensopvattingen die parallel onderwezen worden... Er bestaat geen pluralisme zonder pluraliteiten" (pp. 194-195).

Herhaaldelijk ook wijst de auteur op de complementariteit van godsdienst en socialisme, godsdienst en vrijzinnigheid en zelfs op het parallellisme tussen godsdienst en communisme (o.m. pp. 207-210).

Het is duidelijk dat Vermeylen niet zomaar gebaande wegen bewandelt en zich neerlegt bij de traditionele en Belgische normen voor maatschappij en politiek. Zijn feminisme, zijn Zionisme, zijn houding tegenover het probleem van abortus, zijn strijd voor de rechten van de mens en tegen het willekeurig optreden van de magistratuur, die met twee maten meet volgens deze gewezen minister van Justitie (o.m. naar aanleiding van de Zaak Graindorge, pp. 233-236); maar ook het wel zeer idyllische beeld dat hij schetst van de rechtspraak in het Sowjet-Rusland van het begin van de jaren dertig (pp. 35-42) vormen evenveel boeiende en soms uitda-